

Trump og tyranner

Anmeldelse af Morten Thing

Timothy Snyder: Om tyranni. 20 ting vi kan lære af det 20. århundrede.

Timothy Snyder er professor i europæisk historie ved Yale University. Hans speciale er Østeuropas nyere historie og holocaust. Stalin og Hitler står centralt i hans forskning. I indledningen til bogen skriver han:

”Man kan fristes til at mene, at USA’s demokratiske arv automatisk beskytter landet mod den slags trusler [som Hitler og Stalin]. Det er en fejlslutning.”

Det er det af flere grunde, men aktuelt først og fremmest på grund af Trump. Det går som en rød tråd gennem bogen, selvom Trumps navn næppe udtales, at chokket over, at han kunne blive valgt, var det, der fik Snyder til at skrive bogen. Man kan kalde det en selvhjælpsbog, en bog han har skrevet til alle mennesker, hvor han udestillerer tyve forhold, som kan hjælpe i kampen mod tyranni.

Hvorfor tyranni og ikke fx diktatur? Fordi *demokrati* oprindeligt i Grækenland 400 år fvt. stod i modsætning til oligarki og tyranni. Snyder henter ordet fra den oprindelige betydning. Han signalerer, at bogen ikke kun retter sig mod styreformere som nazismen og kommunismen, men tyranni i det hele taget. Det handler om forsvaret for en demokratisk kultur. Og Trump lærer os, at selv i USA med en lang demokratisk tradition kan tyranniet lure lige om hjørnet.

Det er en lille bog, sat med stor skrift. Den tager ikke lang tid at læse. Dens tyve afsnit har alle bydeform: ”Adlyd ikke på forhånd”, ”Få øjenkontakt med folk og snak med dem”. Og det, den handler om, er bydende nødvendigt: Man undgår kun tyranniet ved aktiv modstand. Selv under demokratiet er det hele tiden nødvendigt at være parat til at forsvare det. I fjerde afsnit hedder det fx:

”Nutidens symboler baner vejen for morgendagens virkelighed. Læg mærke til hagekors og andre tegn på had. Se ikke væk, og lad være med at vænne dig til dem. Fjern dem, og vær dermed et godt eksempel for andre.”

Det handler om *moral*, den moral uden hvilken ingen modstand gror. ”Vær så modig, som du kan”

hedder tyvende afsnit. Bogen forlanger ikke, at man skal være en helt. Man skal være sine meninger bekendt. Når man hører en hadprædikant blandt politikerne, må man melde fra og begynde at bekæmpe hadet. Det handler om en lang opfordring til *bevidst* demokratisk medborgerskab.

Bogen er amerikansk i den forstand, at den tager udgangspunkt ret konkret i situationen efter valget af Trump. Men Snyder forsøger samtidig at være principiel og bevæge sig ud over rammerne for det amerikanske demokrati. I afsnit nitten, ”Elsk dit fædreland”, skelner han mellem at tjene ”*sit eget land*” og det, han betegner ’nationalisme’:

”Præsidenten er nationalist, hvilket ikke er det samme som at være fædrelandskærlig. En nationalist kalder der værste frem i os og fortæller os, at vi er de bedste. [...] Den, der elsker sit fædreland, ønsker derimod, at landet lever op til sine idealer, hvilket betyder, at vi bliver bedt om at gøre vores bedste.”

’Præsidenten’ er Trump.

Jeg synes det er en bog med en god intention, som også indfries langt hen ad vejen. Dens bydemåde og dens fokus på moral virker retorisk fremmed, minder os om tekster fra sidste verdenskrig. Men det er præcis dens styrke, at den pointerer, at det autoritære regime kan opstå, uden vi erkender dets kimformer. Tyranner kommer tit til magten ad demokratisk vej. Derfor er denne lidenskabelige opfordring til at være på vagt og gøre sin mening gældende hver gang, man hører det (mulige) autoritære regime bjæffe, også nødvendig.

Bogen blev til på den måde, at efter valget af Trump som præsident skrev Snyder en liste over tyve forholdsregler, som hurtigt bredte sig på Facebook, Twitter osv. På grund af denne succes skrev han listen om til en bog. Den har polemikkens friskhed fra sin opståen. Selv garvede aktivister kan bruge det til at afprøve deres indre beredskab.